

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 12.10.2006
COM(2006) 571 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Eiropas demogrāfiskā nākotne – kā pārvērst problēmu par iespēju

SATURA RĀDĪTĀJS

1.	Eiropas iedzīvotāju novecošanās – tendences un perspektīvas.....	3
2.	Iedzīvotāju novecošanās ietekme.....	5
2.1.	Ietekme uz darba tirgu, ražīgumu un ekonomikas izaugsmi.....	5
2.2.	Ietekme uz sociālo aizsardzību un publiskajām finansēm	6
3.	Konstruktīvs demogrāfiskās problēmas risinājums	7
3.1.	Demogrāfiskas atjaunošanās veicināšana Eiropā.....	7
3.2.	Nodarbinātības veicināšana Eiropā – vairāk darbavietu un garāka kvalitatīva darba dzīve	8
3.3.	Produktīvāka un konkurētspējīgāka Eiropa	10
3.4.	Ieceļotāju uzņemšana un integrācija Eiropā.....	10
3.5.	Noturīgas publiskās finanses Eiropā – pienācīgas sociālās aizsardzības un paaudžu vienlīdzības garantija	11
4.	Secinājums – problēma jāpārvērš iespējā	12
1.	APPENDIX: Main European Demographic Trends and Data.....	14
	Projections – EU25.....	14
	Projections by country.....	15
	Employment rate of older workers.....	16
	Fertility and female employment rates.....	17
	Net migration rate vs. natural population growth	18

1. EIROPAS IEDZĪVOTĀJU NOVECOŠANĀS – TENDENCES UN PERSPEKTĪVAS

Sabiedrības novecošanās, tas ir, gados vecāku cilvēku proporcijas pieaugums, notiek galvenokārt sakarā ar ievērojamiem sasniegumiem ekonomikā, sociālajā jomā un medicīnā, kas ļauj eiropiešiem dzīvot ilgāk iepriekš nepieredzētos komfortablos apstākļos un drošībā. Tomēr, kā valstu un valdību vadītāji atzīmēja neformālajā sanāksmē Hamptonkortā 2005. gada oktobrī, tā arī ir viena no svarīgākajām problēmām, kas Eiropas Savienībai jāatrisina nākamajos gados.

Šis ziņojums ir atbilde uz minētajā sanāksmē izteiktajām bažām, kuras lielā mērā izjūt arī iedzīvotāji. Tas ir turpinājums Komisijas paziņojumam Padomei „Eiropas vērtības globalizētajā pasaulē” un Komisijas Zaļajai grāmatai „Jauna solidaritāte paaudžu starpā saistībā ar demogrāfiskām izmaiņām”¹. Tajā tiek izskatīts, kā eiropieši var risināt demogrāfijas problēmu, izmantojot atjaunināto Lisabonas izaugsmes un darbavietu stratēģiju un ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. Konkrētāk tajā tiek skaidrots, kā Eiropas Savienība var atbalstīt dalībvalstis ilgtermiņa stratēģijā, kuras īstenošana galvenokārt ir atkarīga no to vēlmes un prasmes. Šim nolūkam tiek norādīti galvenie faktori, novērtēta kompleksa ietekme un noteikti galvenie rīcības virzieni gan valsts, reģionālajā un vietējā līmenī, gan arī Eiropas līmenī. Tiek secināts, ka sabiedrības novecošanās ir problēma, kuru iespējams risināt, ja tiek radīti labvēlīgi atbalsta apstākļi tiem, kas vēlas bērnus, un ja tiek pilnībā izmantotas garāka un produktīvāka mūža un labākas veselības sniegtās iespējas.

ES sabiedrības novecošanās ir četru interaktīvu demogrāfisko tendenču rezultāts. Tomēr to apjoms un ritms dažādās valstīs un reģionos ievērojami atšķiras, tādēļ nav iespējams sniegt visiem vienu atbildi. Kopumā situācija ir šāda.

- Vidējais bērnu skaits vienai sievietei (pēc pašreizējā auglības līmeņa) ir neliels: ES-25 tas ir vidēji 1,5 bērni, kas ir ievērojami zem paaudžu nomaiņas rādītāja 2,1 – tas ir, skaitļa, kurš būtu vajadzīgs, lai stabilizētu iedzīvotāju skaitu, neņemot vērā imigrāciju. ES-25 līdz 2030. gadam paredzams neliels pieaugums līdz 1,6².
- Dzimstības līmeņa samazināšanās pēdējās desmitgadēs sekoja pēckara demogrāfiskajam sprādzienam, kā rezultātā pašlaik ir liels skaits iedzīvotāju vecumā no 45 līdz 65 gadiem. Demogrāfiskā sprādziena paaudzes pakāpeniskā pāreja uz pensionēšanās vecumu ievērojami palielinās gados vecāku cilvēku skaitu, kurus finansiāli jāatbalsta mazākam skaitam iedzīvotāju darbaspējīgā vecumā. Šī fenomens izzudīs, tomēr tas notiks tikai pēc vairākām desmitgadēm.
- Dzīves ilgums kopš 1960. gada ir palielinājies par 8 gadiem, bet līdz 2050. gadam tas varētu palielināties vēl vismaz par 5 gadiem. Lielākā daļa no šā iespējamā pieauguma būs vecākajā paaudzē. Tādējādi sagaidāms, ka eiropieši, kuriem 2050. gadā būs 65 gadi, varēs nodzīvot apmēram četrus līdz piecus gadus ilgāk nekā tie, kam 65 gadi ir šobrīd. Tā rezultātā ievērojami palielināsies to cilvēku skaits, kas nodzīvo līdz 80 vai 90 gadiem, un daudzi no viņiem pavadīs vairākas

¹ Attiecīgi COM(2005) 525, 3.11.2005., un COM(2005) 94, 16.3.2005.

² Daži demogrāfi izsaka pieņēmumu, ka ļoti zems auglības līmenis var kļūt neatgriezenisks. Sk. “*The low fertility trap hypothesis: forces that may lead to further postponement and fewer births in Europe*”, Lutz, Skirbekk and Testa, Vienna Institute of Demography research paper no 4, 2005.

desmitgades pensijā un sasniegs vecumu, kurā cilvēks bieži vien kļūst īpaši vārgs un nespēcīgs, pat ja cilvēku skaits ar sliktu veselību šajā vecuma grupā proporcionāli varētu samazināties.

- Eiropa jau tagad sastopas ar ievērojamu migrāciju no trešām valstīm, kas pārsniedz izeļotāju skaitu. Eiropas Savienībā 2004. gadā reģistrēti 1,8 miljoni izeļotāju, kas pret kopējo iedzīvotāju skaitu ir vairāk nekā Amerikas Savienotajās Valstīs. Arī nākamajās desmitgadēs ES joprojām būs nozīmīgs izeļotāju galamērķis. ES Statistikas birojs paredz, ka atbilstoši mērenam scenārijam uz Eiropas Savienību līdz 2050. gadam pārcelsies 40 miljoni cilvēku. Tā kā liela daļa no viņiem ir darbspējīgā vecumā, izeļotāji atjaunina sabiedrību. Tomēr ilgtermiņa ietekme nav līdz galam skaidra, jo tā ir atkarīga no vairāk vai mazāk ierobežojošām politikām saistībā ar ģimeņu atkalapvienošanos un izeļotāju dzimstības tendencēm. Neskatoties uz pašreizējām izeļotāju plūsmām, imigrācija tikai daļēji var kompensēt zemā dzimstības līmeņa un paredzamā dzīves ilguma palielināšanās ietekmi uz Eiropas sabiedrības sadalījumu pa vecuma grupām.

Ņemot vērā šīs tendences, kopējais iedzīvotāju skaits ES-25 mazliet samazināsies, bet sabiedrība kļūs daudz vecāka. Ekonomiskajā jomā galvenās izmaiņas attiecas uz darbspējīgo iedzīvotāju daļu (15–64 gadu vecumā), kas līdz 2050. gadam samazināsies par 48 miljoniem. Demogrāfiskās slodzes koeficients (cilvēku skaits 65 un vairāk gadu vecumā salīdzinājumā ar cilvēku skaitu vecumā no 15 līdz 64 gadiem) līdz 2050. gadam palielināsies divas reizes, sasniedzot 51% – tas nozīmē, ka ES uz vienu pensijas vecuma iedzīvotāju 65 un vairāk gadu vecumā četrus strādājošus vietā būs tikai divi.

Uzmanība jāpievērš arī iedzīvotāju novecošanās reģionālajām un sociālajām sekām. Reģionos, kur iedzīvotāju skaits samazināsies un kur dzīvos galvenokārt vecāki ļaudis, būs jārisina problēmas ar būtiski svarīgu publisko pakalpojumu, piemēram, veselības aprūpes, mājokļu, pilsētvides plānošanas, transporta un tūrisma pakalpojumu, nodrošināšanu, lai arī dzīves vide būtu pielāgota sabiedrības novecošanās sekām. Demogrāfiskās pārmaiņas parasti nozīmē arī ievērojamas sociālās izmaiņas, kas ietekmē ģimeņu sastāvu – īpaši saistībā ar pieaugošu vientuļo veco ļaužu skaitu. Ļoti vecu un aprūpējamu cilvēku skaita palielināšanās rada arī jaunas ekonomiska, sociāla un pat ētiska rakstura problēmas.

ES sabiedrības novecošanās jāskata kopā ar globālo iedzīvotāju skaita palielināšanos pasaulē. Pasaules iedzīvotāju skaits ir palielinājies no 2 miljardiem 1950. gadā līdz 6,5 miljardiem šobrīd, un ANO prognozē tā turpmāku, tomēr nedaudz lēnāku, pieaugumu līdz 9,1 miljardam 2050. gadā. Apmēram 95% no globālā iedzīvotāju skaita pieauguma būs jaunattīstības valstīs, un 50 vismazāk attīstīto valstu iedzīvotāju skaits dubultosies. Vislielākais iedzīvotāju skaita pieaugums būs Āfrikā. Tādējādi 25 ES dalībvalstu iedzīvotāju skaits pasaulē proporcionāli samazināsies.

Tomēr noveco ne tikai Eiropa. Demogrāfiskās slodzes koeficients līdz 2050. gadam ievērojami palielināsies tādās strauji augošās ekonomikās kā Ķīna un Indija. Ja jaunattīstības valstis izmantos savus demogrāfiskos trumpjus un iesaistīs darbspējīgos jauniešus darba tirgū, palielināsies globālā ražošana un tas sniegs rentablu ieguldījumu iespējas eiropiešiem, kuri krāj naudu vecumdienām. Savukārt pretējā gadījumā augsts dzimstības līmenis un lēna attīstība var izraisīt nestabilitāti šajās valstīs un palielināt vēlmi emigrēt.

Globālās migrācijas tendences ievērojami ietekmē un ietekmēs izeļošanas un galamērķa valstis. ES imigrantu ietekme uz sabiedrības novecošanos ir atkarīga no to iekļaušanās

oficiālajā ekonomikā, atceroties to, ka bezdarba līmenis starp imigrantiem daudzās dalībvalstīs ir vēl zemāks nekā starp pārējiem iedzīvotājiem. Imigrācija var palīdzēt īslaicīgi samazināt novecošanās finansiālo ietekmi, ja legāli nodarbinātie imigranti maksā iemaksas publiskajās pensiju shēmās. Tomēr ekonomiski aktīvi imigranti ar laiku iegūs arī sev tiesības uz pensiju. Tādējādi viņu ilgtermiņa ieguldījums ilgspējīgā publisko finanšu līdzsvara saglabāšanā būs atkarīgs no pareizi izveidotām pensiju sistēmām. Izcelsmes valstīm cilvēku emigrācija uz ES var būt izdevīga, īpaši saistībā ar spriedzes samazināšanos darba tirgū, līdzekļu pārskaitīšanu un migrantu devumu, kad tie atgriežas savās valstīs ar jaunām zināšanām un kapitālu. Tomēr liela skaita izglītotu jauniešu emigrācija atsevišķās valstīs un nozarēs var radīt „smadzeņu aizplūšanu” ar negatīvām sekām ekonomikai un valsts sociālajai attīstībai. Tādēļ nedrīkst ignorēt iespējas, ko sniedz īslaicīga migrācija un atgriešanās izcelsmes valstī.

2. IEDZĪVOTĀJU NOVECOŠANĀS IETEKME

2.1. Ietekme uz darba tirgu, ražīgumu un ekonomikas izaugsmi

Nākamās desmitgades laikā darbaspējīgo iedzīvotāju skaits sāks samazināties, jo liela daļa no demogrāfiskā sprādziena paaudzes aizies pensijā. Tomēr ar pielāgotu nodarbinātības politiku šo fenomenu nākamajos desmit gados var īslaicīgi kompensēt, palielinot nodarbinātības līmeni. Nesen izstrādātas prognozes³ rāda, ka neskatoties uz to, ka darbaspējīgo iedzīvotāju skaits no 2010. gada sāks samazināties, kopējais nodarbināto personu skaits ES-25 turpinās palielināties līdz pat apmēram 2017. gadam. Vairāk nekā divas trešdaļas šā pieauguma tiks panāktas ar sieviešu lielāku nodarbinātību, jaunām, izglītotākām un darba dzīvē iesaistītām sievietēm aizstājot vecāka gadagājuma sievietes. Pārējais tiks panākts, ievērojami palielinot gados vecāku (55–64 gadu vecu) darba ņēmēju nodarbinātības līmeni. Paredzamā pozitīvā notikumu attīstība nodarbinātības jomā radīs jaunas iespējas īstenot reformas, kamēr sabiedrības novecošanās sekas vēl nav pilnībā iestājušās. Tomēr lielāks nodarbinātības līmenis var radīt tikai īslaicīgu atspaidu, un pēc tam demogrāfiskās pārmaiņas būs manāmas pilnībā. Pat ja tiks sasniegts kopējās nodarbinātības līmenis 70% apmērā, kā noteikts Lisabonas stratēģijā, paredzams, ka kopējais strādājošo skaits no šīs desmitgades beigām līdz 2050. gadam samazināsies par 30 miljoniem.

Ar sabiedrības novecošanos samazināsies ekonomiskās izaugsmes temps, jo samazināsies darbaspējīgā vecumā esošo iedzīvotāju skaits. Prognozes liecina, ka tad, ja pašreizējās tendences un stratēģijas paliks nemainīgas, IKP ikgadējā vidējā pieauguma likme ES-25 sistemātiski samazināsies no 2,4% laikposmā no 2004. līdz 2010. gadam līdz tikai 1,2% laikposmā no 2030. līdz 2050. gadam. Ar laiku Eiropai ekonomikas izaugsmes nodrošināšanai būs vairāk un vairāk jāpaļaujas uz produktivitātes palielināšanu. Aizvien lielāka daļa no globālajiem darbaspēka un ražošanas resursiem būs gados vecāki darba ņēmēji. Tomēr daudzās valstīs tiek nodarbināts pavisam neliels skaits gados vecāku darba ņēmēju, jo pārliecīgi tiek izmantotas priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas, nodokļu un sociālās drošības sistēmas nerada pietiekamu finansiālu stimulu strādāt un vērojama slikta ar vecumu saistītu jautājumu risināšana darba vietā, sevišķi nepietiekamas mācību iespējas vai pat diskriminācija pret vecākiem darba ņēmējiem.

---

³ Ekonomiskās politikas komiteja un Eiropas Komisija (2006), “*The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU-25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-50)*”, *European Economy Reports and Studies, No.1.*

Nevajadzētu būt tā, ka gados vecāks darbaspēks un ilgāka darba dzīve nozīmē mazāk produktīvu darbaspēku. Nekas neliecina, ka vecāki darba ņēmēji būtu mazāk produktīvi vai mazāk novatoriski. Fiziskās un garīgās kapacitātes samazinājums notiek ļoti cienījamā vecumā, ir ļoti pakāpenisks un dažādiem cilvēkiem ievērojami atšķiras, tāpat to var ierobežot ar profilaktiskiem pasākumiem veselības aprūpes jomā. Turklāt to var līdzsvarot lielāka pieredze, pielāgojumi darba organizācijā un efektīvāka informācijas un saziņas tehnoloģiju izmantošana. Gados vecākiem darba ņēmējiem nākotnē arī būs augstāks izglītības līmenis, samazinot jauno tehnoloģiju lēnākas apgūšanas risku, ko parasti saista ar cilvēka vecumu.

Turklāt nav jāuzskata par pašu par sevi saprotamu, ka jauniešu skaita samazināšanās atvieglinās to piekļuvi darba tirgum. Izglītība un piemērota kvalifikācija joprojām būs ļoti svarīgas, lai nodrošinātu sev stabilu darbu. Novecojošā sabiedrībā tādēļ ir īpaši svarīgi nodrošināt kvalitatīvu izglītību jauniešiem atbilstīgi vajadzībām, kādas izvirza darba tirgus un uz zināšanām balstīta sabiedrība, un attīstīt mūžizglītību, lai saglabātos cilvēkkapitāls.

2.2. Ietekme uz sociālo aizsardzību un publiskajām finansēm

Atbilstīgi pašreizējai politikai sabiedrības novecošanās novedīs pie vēl sarežģītākas situācijas ar publiskajiem izdevumiem, lai gan dažādās valstīs tas atšķiras. ES-25 laika posmā no 2004. līdz 2050. gadam paredzama publisko izdevumu, kas saistīti ar vecumu, palielināšanās par 3–4 IKP punktiem – tas nozīmē publisko izdevumu pieaugumu par 10%⁴. Šī problēma būs jūtama no 2010. gada un kļūs īpaši spiedīga laikā no 2020. līdz 2040. gadam. Tā skars pensijas, veselības aprūpi un pakalpojumus gados vecākiem cilvēkiem.

Daudzās valstīs pastāv risks, ka publiskās finanses kopumā zaudēs noturīgumu, tādējādi nākotnē apdraudot pensiju un sociālās aizsardzības sistēmas līdzsvaru kopumā. Ļaut publiskajiem izdevumiem saistībā ar novecošanos palielināt budžeta deficītu nozīmētu izveidot nepanesamu parāda slogu, kas attīstās spirālveidīgi. Tas apdraudētu ekonomikas izaugsmes potenciālu, vienotās valūtas darbību un liktu ievērojami pārskatīt pensiju un veselības pakalpojumus, kas ievērojami negatīvi ietekmētu pensionāru un nodokļu maksātāju labklājību nākotnē.

Reformu atlikšana uz vēlāku laiku, kad palielināsies publiskie izdevumi, kas saistīti ar pensijām un veselības aprūpi, nozīmētu zaudēt iespēju nodrošināt, ka visas paaudzes, tostarp demogrāfiskā sprādziena paaudze, dod savu ieguldījumu vajadzīgajā pielāgošanās procesā.

Tomēr ES valstu valdības kopumā ir rīkojušās aktīvi, un nesenās reformas tādās jomās kā valsts pensiju, veselības, darba tirgus un izglītības sistēmas ir sākušas nest augļus, kā liecina sevišķi gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības līmenis, kas kopš 2000. gada strauji palielinās. Šo reformu mērķis arī ir nodot valdības un uzņēmumu pienākumus pašiem cilvēkiem – tādējādi cilvēki tiks mudināti gan aktīvāk domāt par pensijai iekrāto naudu, gan izvēlēties pensionēšanās vecumu.

Sabiedrības novecošanās rezultātā notiks ievērojams publisko finanšu palielinājums veselības un ilgtermiņa aprūpes jomā, pat ja te daudz kas būs atkarīgs no gados vecāko cilvēku veselības stāvokļa uzlabošanās nākotnē. Veselības uzlabošanai būs labāk jāpielāgo veselības aprūpes dienesti un jāveic profilaktiski pasākumi hronisko slimību jomā, kur var palīdzēt jaunāko tehnoloģiju izmantošana. Ja ieguvumi saistībā ar paredzamo dzīves ilgumu tiktu

---

⁴ Komisijas ziņojums par publisko finanšu noturību ES (COM(2006) 574, 12.10.2006.).

panākti ar labu veselību un bez invaliditātes, paredzamais publisko izdevumu pieaugums veselības aprūpei un apgādībai saistībā ar novecošanos samazinātos uz pusi⁵.

3. KONSTRUKTĪVS DEMOGRĀFISKĀS PROBLĒMAS RISINĀJUMS

Ņemot vērā sabiedrības novecošanās izraisīto problēmu sarežģītību, nepieciešama *globāla stratēģija*. Gan ES, gan valsts līmenī jāizvērtē pastāvošās stratēģijas, lai noteiktu iespējamus pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ņemtu vērā ES demogrāfiskās pārmaiņas.

Turpmāk izklāstītas piecas galvenās stratēģiskās vadlīnijas.

3.1. Demogrāfiskas atjaunošanās veicināšana Eiropā

Eiropas Savienības dalībvalstis var novērst demogrāfisko lejupslīdi vai reaģēt uz dzimstības samazināšanos, kas dažās valstīs sasniedz kritisku līmeni. Tas ir gan nepieciešami, gan reāli. *Nepieciešami*, jo aptaujas rāda, ka visās Eiropas Savienības valstīs pāri vēlas vairāk bērnu. *Iespējami*, jo starptautiski salīdzinājumi uzsver to stratēģiju efektivitāti, īpaši attiecībā uz ģimenēm, ko dažas valstis pēdējās desmitgadēs pastāvīgi piekopj, lai radītu labvēlīgus apstākļus cilvēkiem, kas vēlas bērnus⁶.

Šīs stratēģijas ir dažādas un atšķirīgas, tomēr parasti tām ir kopīgi trīs šādi elementi: i) samazināt iespēju nevienlīdzību starp iedzīvotājiem ar bērniem un bez tiem, ii) nodrošināt bērnu vecākiem vispārēju piekļuvi atbalsta dienestiem, īpaši mazu bērnu izglītībai un aprūpei, un iii) pielāgot darba laiku, lai sniegtu gan vīriešiem, gan sievietēm vislabākās mūžizglītības iespējas un nodrošinātu līdzsvaru starp darbu un privāto dzīvi.

Visnesenākajās analizēs par dzimstības samazināšanos cita starpā uzsvērtas nozīmīgās sekas tam, ka palielinās sieviešu vecums pirmo dzemdību laikā – tas liecina, ka pāri aizvien vēlāk izšķiras par bērnu. Tas liek pastiprinātu uzmanību pievērst tam, lai samazinātu problēmas jauniešu piekļuvē darba tirgum, kā arī – plašākā mērogā – lai uzlabotu viņu dzīves līmeni. Efektīva dzimumu vienlīdzības politika palīdz pāriem vieglāk pieņemt lēmumu par bērnu radīšanu. Jānovērš grūtības saistībā ar dzīvesvietu pieejamību, jāatvieglina izmaksu ziņā pieejamu un kvalitatīvu bērnu aprūpes dienestu pieejamība, un kopumā ar elastīgiem darba veidiem, izmantojot jaunās tehnoloģijas, jāuzlabo līdzsvars starp darbu un privāto dzīvi. Tāpat jācīnās pret bērnu nabadzību – tā ir parādība, kuras apjoms joprojām raisa bažas un kura atspoguļo arī stāvokļa salīdzinošo pasliktināšanos tajās ģimenēs, kur ir bērni.

Paaudžu solidaritāte var tikt apdraudēta, ja sabiedrības novecošanās slogs jānes tikai jaunākajai paaudzei, kas samazinās gan pēc skaita, gan pēc savas nozīmes ekonomikā. Šīs problēmas atrisinājums ir prioritāte jaunajā paktā starp paaudzēm.

Barselonas Eiropadomē 2002. gadā dalībvalstis skaidri apņēmas palielināt bērnu aprūpes iespēju piedāvājumu, kam līdz 2010. gadam jābūt pieejamam vismaz 90% bērnu vecumā no 3

⁵ Sk. „Komisijas ziņojums par publisko finanšu noturību ES” (COM(2006) 574, 12.10.2006.).

⁶ Sk., piemēram, *The Demographic Future of Europe – Facts, Figures, Policies: Results of the Population Policy Acceptance Study (PPAS)*, ko publicējis Vācijas Federālais demogrāfijas pētniecības institūts un Roberta Boša fonds; Eurobarometra aptauja nr. 253, kas veikta 2006. gadā un kā rezultātu analīze drīz tiks publicēta.

līdz 6 gadiem un 33% bērnu vecumā līdz 3 gadiem. Tagad ir laiks ieviest šos bērnu aprūpes pakalpojumus.

Komisija

- apspriedīsies ar sociālajiem partneriem par veicamajiem pasākumiem (piemēram, bērna aprūpes atvaļinājumiem vai elastīgāku darba organizāciju), lai uzlabotu līdzsvaru starp vīriešu un sieviešu darba dzīvi, privāto dzīvi un ģimenes dzīvi ar nolūku labāk ievērot ģimeņu vajadzības⁷;
- ar 2006. gada oktobri organizēs pirmo *Eiropas demogrāfijas forumu*, pēc kura Komisijas dienesti izstrādās analītisku ziņojumu. Forumam darbam pievienosies *valdību ekspertu grupa*, kuru Komisijai tiek aicināts izveidot.

3.2. Nodarbinātības veicināšana Eiropā – vairāk darbavietu un garāka kvalitatīva darba dzīve

Nodarbinātības līmeņa paaugstināšana ir ievērojams Lisabonas stratēģijas komponents, kurā jau sasniegti zināmi panākumi. Reformas nodarbinātības, izglītības un apmācības politikas jomā jāpaplašina un jāturpina arī pēc 2010. gada. Jāpieliek lielākas pūles, lai samazinātu darba tirgu sadrumstalotību, panāktu augstāku sieviešu nodarbinātības līmeni⁸, uzlabotu izglītības sistēmu efektivitāti un taisnīgumu, lai paplašinātu zināšanas un veicinātu jaunpieņacēju līdzdalību, kuri cieš no šīs noslēgtības. Šim nolūkam tiks īstenoti tā sauktās elastības un drošības pamatnostādnes, kam jāpalīdz pārejā starp dažādiem dzīves posmiem, nodrošinot lielāku darba tirgu elastību, iespējas mācīties visā dzīves laikā, aktīvas darba tirgus un sociālās aizsardzības stratēģijas. Tajā ar sociālo dialogu un uzņēmumu sociālo atbildību būs jāiesaista liels skaits interesentu dažādos atbildības līmeņos – darba ņēmēji un uzņēmumi.

Tomēr sabiedrības novecošanās liek pievērst stratēģisku uzmanību tam, lai palielinātu sieviešu un vīriešu virs 55 gadu vecuma nodarbinātības līmeni. Tam nepieciešamas plašas reformas, lai novērstu stimulus agrīnai aiziešanai no darba tirgus un veicinātu vecāka gadagājuma cilvēku nodarbināšanu. Tāpat jāraugās, lai faktiski būtu iespējams strādāt ilgāk un lai visas valsts stratēģijas paplašinātu vecāka gadagājuma cilvēku nodarbināšanas iespējas.

„Aktīva novecošana” pati par sevi ir visaptveroša un ilgtspējīga pieeja, kurā jāizmanto vesela virkne instrumentu papildus pensionēšanās reformām. Lai ar labvēlīgu attieksmi raudzītos uz iespēju strādāt ilgāk, cilvēki nedrīkst saskarties ar diskriminējošiem aizspriedumiem, tiem jābūt gataviem atjaunināt un maksimāli izmantot prasmes, kuras tie ieguvuši ar pieredzi, tiem jābūt iespējai izmantot elastīgas pensiju sistēmas, kā arī tiem ne tikai jābūt labai fiziskajai un garīgajai veselībai, bet arī jācer tāda saglabāt vēl ilgi. Eiropas Savienībai ir vajadzīgie likumdošanas instrumenti, lai panāktu nediskrimināciju pēc vecuma, un Eiropas Iespēju vienlīdzības gads (2007) dos iespēju novērtēt, kā dalībvalstis šo principu piemēro. Tieši dalībvalstīm ir jāveido un jāpastiprina profilakses stratēģijas veselības jomā visa mūža garumā. Mūžizglītībai jābūt viegli pieejamai visiem, īpaši vismazāk kvalificētajiem darba ņēmējiem un tiem, kuru darba apstākļi ir visnelabvēlīgākie. Tas nav nekas jauns. Sabiedrības

⁷ Komisijas paziņojums „Pirmā posma apspriedes ar sociālajiem partneriem jautājumā par darba, privātās un ģimenes dzīves līdzsvarošanu” (SEC(2006) 1245, 12.10.2006.).

⁸ Komisijas paziņojums „Plāns sieviešu un vīriešu vienlīdzībai laika posmā no 2006. līdz 2010. gadam”, COM (2006)92, 1.3.2006.).

novecošanās tagad nosaka, ka tas ir *prioritārs ieguldījums nākotnei*, ko Eiropas Savienība atbalsta, jo īpaši ar programmu „Izglītība un apmācība – 2010”.

Nodarbinātās sabiedrības daļas palielināšana notiks daļēji ar sabiedrības veselības uzlabošanu. Vispirms ir jāracionalizē valstu veselības aprūpes sistēmu pakalpojumu struktūra, kas bieži vairs neatbilst mūsdienu prasībām. Nesen uzsāktā Komisijas iniciatīva, kuras mērķis ir izstrādāt Kopienas struktūru pacientu pārrobežu mobilitātes uzlabošanai un brīvai veselības pakalpojumu sniegšanai, ļaus panākt ievērojamus ietaupījumus un iekļaujas iepriekš minētajā. Tāpat efektīviem profilaktiskiem pasākumiem pret aptaukošanos, smēķēšanu, alkoholismu un garīgajām slimībām vajadzētu ievērojami ietekmēt eiropiešu veselības stāvokli un tādējādi darba produktivitāti un veselības aprūpes izmaksas nākotnē. Treškārt, vecāka gadagājuma cilvēkiem, viņu ģimenēm un aprūpes personālam pieejamu jauno tehnoloģiju, piemēram, telemedicīnas un personalizētu veselības aprūpes sistēmu plašāka izmantošana varētu palīdzēt kontrolēt iedzīvotāju izdevumus par veselības aprūpi un viņu labklājību. Visbeidzot, kopā ar sabiedrības novicošanos noteikti mainīsies arī slimību veidi, un tas neizbēgami radīs jautājumus par nākotnē nepieciešamajiem aprūpes veidiem.

Lai pēc sešdesmit gadu vecuma sasniegšanas darbā nepaliktu vairs tikai tie, kas saņem lielas algas vai kam ir visaugstākā izglītība, ir jāsamazina paredzamā dzīves ilguma atšķirība, kas šobrīd ir viena no vispamanāmākajām sociālajām nevienlīdzībām saistībā ar ienākumiem un izglītības līmeni. Profilaktiskajos pasākumos, ar kuriem veicina tādu dzīves veidu un vides apstākļus, kas ļauj saglabāt labu veselību, jāsadarbojas visām ieinteresētajām personām sabiedrības veselības jomā, izglītībā, plašsaziņas līdzekļos un darba organizēšanā, lai jau savlaicīgi *ar labu veselību* ietekmētu paredzamo dzīves ilgumu, kas ievērojami atšķiras no globālā dzīves ilguma un ir pilnīgi atšķirīgs dažādās dalībvalstīs.

Jāveicina arī par 65 gadiem vecāku cilvēku, tostarp to, kuri jau ir pensijā, līdzdalība ekonomiskajā un sociālajā dzīvē – kā iespēja, nevis kā kaut kas obligāts. Šāda lielāka brīvprātīga līdzdalība sociālajā dzīvē tiks panākta ar līdzekļiem, kas lielā mērā vēl jāizveido.

Ievērojot dalībvalstu apņemšanos 2001. gada Stokholmas Eiropadomē, tās tiek aicinātas veikt vajadzīgos pasākumus, lai virs 50% palielinātu to darbinieku nodarbinātības līmeni, kuri vecāki par 55 gadiem. 2008. gadā Lisabonas stratēģijā uzsākot jaunu ciklu izaugsmei un darba vietām, Komisija izskatīs katrā dalībvalstī gūtos rezultātus attiecībā uz nodarbinātības līmeni starp vīriešiem un sievietēm vecumā virs 55 gadiem un parastajā pensionēšanās vecumā un izstrādās ziņojumu par konkrētiem paraugprakses piemēriem dalībvalstīs par to, kā veicināt aktīvu novicošanos.

Eiropas Savienība ir piekritusi palielināt savu atbalstu dalībvalstīm šā mērķa sasniegšanā, vienojoties par Eiropas Sociālā fonda un mūžizglītības programmu pastiprināšanu laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam⁹.

Komisija apspriedīsies ar ieinteresētajām personām par iniciatīvām, kas īstenojamas, lai izstrādātu Kopienas nostādnes ar nolūku uzlabot veselības pakalpojumu pārrobežu piedāvājumu un pacientu mobilitāti¹⁰.

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Regula (EK) Nr. 1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu un Priekšlikums lēmumam par integrētas akciju programmas izveidi izglītības un mūžizglītības sfērā (COM(2004) 474, 14.7.2006.).

¹⁰ Sk. Komisijas paziņojums „Apspriešanās par Kopienas rīcību veselības aprūpes pakalpojumu jomā” (SEC(2006) 1195, 26.9.2006.).

Dalībvalstis tiek aicinātas pilnībā piemērot direktīvu par līdzvērtīgu attieksmi nodarbinātībā un darba vietā¹¹. Komisija 2007. gadā novērtēs šās direktīvas īstenošanu attiecībā uz diskrimināciju vecuma dēļ.

3.3. Produktīvāka un konkurētspējīgāka Eiropa

Trešais risinājums demogrāfiskajai problēmai būtu uzlabot eiropiešu darba ražīgumu. Kopumā 2005. gadā atjauninātā Lisabonas stratēģija visaptverošā veidā aptver visas strukturālās reformas, tostarp arī mikroekonomikā, kas varētu uzlabot Eiropas darba ražīgumu. Eiropas Savienība tajā dod tiešu ieguldījumu, padziļinot iekšējo tirgu, īstenojot konkurences noteikumus, par prioritāti uzskatot izstrādāto noteikumu kvalitāti (sevišķi attiecībā uz MVU), kā arī ar sociālās kohēzijas politiku. Tādējādi Lisabonas stratēģijā ir visi priekšnoteikumi, lai jebkurā vecumā uzlabotu prasmes un darba kvalitāti un ražīgumu.

Sabiedrības novecošanās var pat sniegt lielu iespēju palielināt Eiropas ekonomikas konkurētspēju. Eiropas uzņēmējiem jānodrošina vislabvēlīgākos apstākļus, lai tie varētu izmantot demogrāfisko pārmaiņu sniegtās iespējas, radot tādus jaunus preču un pakalpojumu tirgus, kas atbilst gados vecāku klientu vajadzībām¹². Pirmais solis šajā virzienā noteikti būtu pamudinājums uzņēmējiem iekļaut sabiedrības novecošanās fenomenu savās jauninājumu stratēģijās. Tas attiecas uz virkni jomu – piemēram, informācijas un saziņas tehnoloģijas, finanšu pakalpojumi, transporta, enerģētikas un tūrisma infrastruktūras un aprūpes, sevišķi ilgtermiņa aprūpes, pakalpojumi. Visās šajās jomās Eiropas Savienībai jāpapildina vai jāpaplašina dalībvalstu sagatavošanās pasākumi.

Komisija līdz 2008. gada beigām pieņems paziņojumu, ierosinot veidus, kā labāk ņemt vērā novecojošas sabiedrības vajadzības tādās jomās kā teritorijas plānošana, vide un piekļuve jaunajām tehnoloģijām. Tā īpašu uzmanību pievērsīs tam, kā tiek attīstīta aprūpējamajiem cilvēkiem un viņu ģimenes locekļiem īpaši pielāgota aprūpe, un struktūrfondu iespējamajai lomai šajā jautājumā.

3.4. Ieceļotāju uzņemšana un integrācija Eiropā

Nav šaubu: nākamajos 15–20 gados Eiropā turpinās ierasties liels ieceļotāju skaits, kas pārsniegs izceļotāju skaitu. Tas atbildīs vajadzībām Eiropas darba tirgū, kur būs vajadzīgas kvalificēti darbinieki no ārvalstīm. Tāpat daudz būs vajadzīgi arī nekvalificēti darbinieki no ārvalstīm. Tāpat noteikti jāņem vērā Eiropas pievilcīgums sakarā ar salīdzinoši augsto labklājību un politisko stabilitāti, kā arī nesen ieradušos ieceļotāju vēlme dzīvot kopā ar savām ģimenēm un iedzīvotāju skaita dinamiskais pieaugums blakus esošajos salīdzinoši nabadzīgajos reģionos. Šīs dažādās problēmas vislabāk var risināt, organizējot legālu imigrāciju un ieceļotāju integrāciju, vienlaikus ievērojot arī izcelsmes valsts vajadzības.

Valstu politikas attiecībā uz ieceļotājiem no trešām valstīm nav vienādas. Dažās valstīs legālā imigrācija ir ierobežota un vairāk vai mazāk nepārtraukti notiek nelegāla imigrācija, turpretī citās dalībvalstīs imigrantu masveida legalizēšana pēdējos gados ir skārusi simtiem tūkstošus imigrantu, kas tajās uzturējās un strādāja nelegāli. Šīs atšķirības papildus esošajām atšķirībām

¹¹ 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju.

¹² Komisijas paziņojums „Zināšanu izmantošana praksē. Plaša mēroga inovācijas stratēģija ES”, (COM(2006) 502, 13.9.2006.).

darba tirgos atspoguļo aizvien pieaugošās grūtības saistībā ar imigrantu ekonomisko un sociālo integrāciju agrākajās imigrācijas valstīs. Ilgtermiņā šīm atšķirībām nav ilgtspējīgs raksturs tādā savienībā, kura praktizē darba ņēmēju brīvu apriti un kuras iekšējam darba tirgum ir tendence kļūt aizvien vienotākam. Eiropas Savienība ar savu starptautisko ietekmi, tirdzniecisko lomu un plašajām sadarbības attiecībām ar Vidusjūras, Āfrikas un Latīņamerikas reģioniem var veidot partnerības, kas nepieciešamas, lai pārvaldītu imigrācijas plūsmas – tas ir viens no sekmīgas imigrācijas politikas priekšnoteikumiem. Tāpat Eiropas Savienībai, kas balstīta uz nediskrimināciju un atšķirību ievērošanu, jāinformē sabiedrība, lai cīnītos pret aizspriedumiem, identificētu pastāvošos šķēršļus un atgādinātu par ieguvumiem no dažādības¹³.

Tādēļ šobrīd Eiropas Savienība kopā ar dalībvalstīm attīsta legālās imigrācijas politikas elementus¹⁴, kura attiecas galvenokārt uz imigrāciju nodarbinātības nolūkos, lai apmierinātu dažu darba tirgus sektoru vajadzības. Šī politika jāpapildina, stiprinot trešu valstu valstspiederīgo integrācijas politiku¹⁵ ar lielākiem finanšu līdzekļiem un partnerībām ar emigrācijas valstīm.

Vienlaikus saistībā ar Kapienu pilsoņu iekšējo mobilitāti līdz 2014. gadam notiek pāreja uz darba ņēmēju pārvietošanās pilnīgu brīvību 27 valstu Eiropas Savienībā. Šī iekšējā mobilitāte palīdz izlīdzināt darba tirgus Eiropā, un tā jāņem vērā, attīstot imigrācijas politikas.

2004. gada Hāgas programmas rezultātā ir izstrādāts „Rīcības plāns attiecībā uz legālo migrāciju”, un tā ir veicinājusi Eiropas integrācijas fonda izveidi. Šie instrumenti var pastiprināt citus pasākumus visos līmeņos, lai sekmētu legālo iecelotāju integrāciju.

Komisija turpinās iniciatīvas ar mērķi veicināt iecelotāju integrāciju, īpaši apspriešanās ar dalībvalstīm par šķēršļiem iecelotāju integrācijai, lai labāk izprastu iecelotāju profilu un uzskatus, kā arī par īstenotajām stratēģijām. Komisija 2009. gada laikā izskatīs iespēju ierosināt jaunus pasākumus saistībā ar ekonomisko imigrāciju, ņemot vērā darba tirgus vajadzības, un atskatīsies uz sasniegto iekšējās mobilitātes nodrošināšanu.

3.5. Noturīgas publiskās finanses Eiropā – pienācīgas sociālās aizsardzības un paaudžu vienlīdzības garantija

Lielākajā daļā dalībvalstu publiskās finanses ar pašreizējām stratēģijām nav noturīgas. Ir jāveic ilgtspējīgi budžeta konsolidācijas pasākumi. Nodarbinātības līmeņa paaugstināšana ir valstu rīcībā esošs efektīvs līdzeklis, lai palielinātu ieņēmumus un spētu panest ar sabiedrības novecošanos saistītos izdevumus, nepalielinot nodokļus.

Nesenās pensiju reformas vairākās valstīs ļaus ievērojami samazināt pensiju shēmu finanšu nelīdzsvarotību. Tomēr dažās valstīs jāveic papildu reformas, lai izvairītos sevišķi no darbinieku priekšlaicīgas pensionēšanās, palielinot obligāto pensijas vecumu, piedāvājot vecāka gadagājuma cilvēkiem finansiālus stimulus palikt darba tirgū un ļaujot cilvēkiem papildināt savus pensijas ieņēmumus ar papildu pensijām, vienlaikus nodrošinot lielāku līdzsvaru starp iemaksām un pensijām.

¹³ Sk. 2005. gada decembrī publicētos „Eurobarometra 64” rezultātus, kā arī 2006. gada jūnijā publicētos rezultātus „Eurobarometram 65” par sabiedrības viedokli un migrāciju.

¹⁴ Komisijas paziņojums „Legālās migrācijas politikas plāns”, COM(2005) 669, 21.12.2005.).

¹⁵ Komisijas paziņojums „Kopīgā integrācijas programma – Ietvars trešo valstu pilsoņu integrācijai Eiropas Savienībā (COM(2005) 389, 1.9.2005.).

Rodas jaunas problēmas, kas saistītas ar privāto uzkrājumu attīstību un fondēto pensiju shēmām. Šīs problēmas ir sakarā ar šo shēmu segumu, iemaksu līmeni un pensiju fondu aizvien pieaugošo lomu, kas savukārt rosina jautājumus attiecībā uz pārredzamību un pārraudzības kvalitāti. Šajā kontekstā ir svarīgi veicināt efektīvus finanšu tirgus, kā arī stabilitāti un drošību, lai cilvēki varētu uzkrāt un ieguldīt. Valdībām arī jāveicina finanšu instrumentu pietiekams daudzums un dažādība. Tāpat jāveicina uzkrājumu un privātā kapitāla veidošana, lai cilvēki varētu patstāvīgāk regulēt ieņēmumu līmeni, kādu tie vēlētos saņemt, aizejot pensijā. Būs jāveic arī saziņas un informācijas pasākumi, lai palīdzētu cilvēkiem pielāgoties jaunajiem apstākļiem.

Vienlaicīgi ar šo paziņojumu Komisija pieņem ziņojumu, kurā tiek analizēts publisko finanšu ilgtermiņa noturīgums, balstoties uz demogrāfiskajām prognozēm laika posmā līdz 2050. gadam un finanšu stratēģijām, ko dalībvalstis iesniegušas savās 2005. gada konverģences un stabilitātes programmās.

4. SECINĀJUMS – PROBLĒMA JĀPĀRVĒRŠ IESPĒJĀ

Eiropas sabiedrības novecošanās ir neatgriezenisks rezultāts dažādām pašām par sevi pozitīvām parādībām: palielinās paredzamais dzīves ilgums, bieži pie labas veselības, un aizvien izglītotākām sievietēm, kam ir vieglāk piekļūt darba tirgum, arī ir vieglāk izvēlēties bērna radīšanai piemērotāko brīdi. Tomēr šīs ievērojamās demogrāfiskās un sociāli ekonomiskās pārmaiņas liek reformēt pastāvošās struktūras gan ekonomiskā izdevīguma, gan sociālās vienlīdzības iemeslu dēļ.

Pašreizējās stratēģijas nav noturīgas ilgtermiņā, jo tās nerisina sagaidāmo darbaspēka skaita samazināšanās un publisko finanšu lejupslīdes problēmu. Problēmas iemesls nav dzīves ilguma pagarināšanās pati par sevi. Tas drīzāk ir pašreizējo stratēģiju nespēja pielāgoties jaunajai demogrāfiskajai situācijai, kā arī uzņēmumu un iedzīvotāju nevēlēšanās mainīt savus ieradumus un uzvedību, īpaši saistībā ar darba tirgus modernizāciju. Īsāk sakot, dalībvalstis saskaras ar pensionēšanās, nevis ar novecošanās problēmu.

Konkrēti pasākumi demogrāfiskās problēmas risināšanai noteikti ir jāveic pirmām kārtām dalībvalstīm. Nesenai pieredzei šajā sakarā vajadzētu uzmundrināt, jo pirmās reformas pensiju jomā sāk nest augļus. Problēma nav neatrisinājama, ja spējam pienācīgi izmantot mūsu rīcībā esošo iespēju – apmēram nākamos desmit gadus.

Šīs reformas arī ir daļa no Eiropas pasākumiem, kas uzsākti savlaicīgi un spēcīgi – atjauninātā Lisabonas stratēģija izaugsmei un darbavietām, Stabilitātes un izaugsmes pakts, Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, kohēzijas politika un atklātās koordinācijas metode sociālās aizsardzības un iekļautības jomā.

Šobrīd nav jāievieš jauns koordinācijas process Eiropas līmenī. Jāapņemas turpināt un padziļināt šos centienus, vienlaikus nodrošinot to, ka tiek pietiekami ņemtas vērā demogrāfiskās problēmas dažādās un sarežģītās dimensijas visās stratēģijās un katrā no tām atsevišķi, katras valsts līmenī un visas Kopienas līmenī.

Šajā paziņojumā šīm valstu stratēģijām sniegts pamats Kopienas līmenī. Tajā konkrēti norādītas piecas jomas, kas nepieciešamas kopīgajai perspektīvai – atgūt pārliecību.

- demogrāfiskas atjaunošanās veicināšana Eiropā,

- nodarbinātības prestiža celšana Eiropā – vairāk darbavietu un garāka kvalitatīva darba dzīve
- produktīvāka un konkurētspējīgāka Eiropa,
- iecerotāju uzņemšana un integrācija Eiropā,
- noturīgas publiskās finanses Eiropā – pienācīgas sociālās aizsardzības un paaudžu vienlīdzības garantija

Kopienas un valstu stratēģijas jāpielāgo šajā paziņojumā aprakstītajai demogrāfiskajai problēmai. Eiropas Savienības stratēģijas, tostarp Komisijas stratēģijas, jāpārvērtē, lai nākotnes stratēģiskajās izvēlēs tiktu iekļauta demogrāfiskā problēma. Komisija ierosina nozaru Padomēm un Eiropas Parlamenta nozaru komitejām novērtēt demogrāfisko pārmaiņu ietekmi savā atbildībā esošajās politikas jomās.

Pārliecība par nākotni ilgtermiņā jābūvē jau šodien, vīriešiem un sievietēm piedaloties darba dzīvē, nodrošinot ražīgumu un atdevi. Šī pārliecība arī palīdzēs eiropiešiem veidot auglīgas partnerības ar pašreizējiem un nākotnes iecerotājiem, balstoties uz savstarpēju cieņu.

Demogrāfiskās problēmas risināšana ir ļoti ilgstošs uzdevums mums visiem. Minēto pasākumu īstenošanā sasniegto apspriedīs Eiropas demogrāfijas forumā, kas notiks reizi divos gados – pirmo reizi 2006. gada oktobrī. Šajā paziņojumā izklāstītās iniciatīvas līdz 2009. gadam, kā arī šo iniciatīvu un foruma rezultātus iekļaus atsevišķā nodaļā ziņojumā par sasniegto (Lisabonas process), kuru Komisija reizi divos gados izstrādās par to, kā Eiropas Savienība sagatavojas tam, ka pagarinās dzīves ilgums.

5. APPENDIX: MAIN EUROPEAN DEMOGRAPHIC TRENDS AND DATA

Projections – EU25

Projections for EU's population trend 2005-2050				
<i>in thousands</i>	2005-2050	2005-2010	2010-2030	2030-2050
Total population	-8659	5563	5312	-19534
<i>Percentage change</i>	<i>-1,9%</i>	<i>1,2%</i>	<i>1,1%</i>	<i>4,2%</i>
Children (0-14)	-13811	-2304	-6080	-5427
<i>Percentage change</i>	<i>-18,6%</i>	<i>-3,1%</i>	<i>-8,5%</i>	<i>-8,2%</i>
Young people (15-24)	-14035	-2383	-6663	-4990
<i>Percentage change</i>	<i>-24,3%</i>	<i>-4,1%</i>	<i>-12,0%</i>	<i>-10,2%</i>
Young adults (25-39)	-24867	-3896	-14883	-6088
<i>Percentage change</i>	<i>-25,0%</i>	<i>-3,9%</i>	<i>-15,6%</i>	<i>-7,5%</i>
Adults (40-54)	-18666	4116	-10029	-12754
<i>Percentage change</i>	<i>-19,0%</i>	<i>4,1%</i>	<i>-9,8%</i>	<i>-13,8%</i>
Older workers (55-64)	4721	4973	8717	-8969
<i>Percentage change</i>	<i>9,1%</i>	<i>9,5%</i>	<i>15,3%</i>	<i>-13,6%</i>
Elderly people (65-79)	25688	1947	22281	1460
<i>Percentage change</i>	<i>44,5%</i>	<i>3,4%</i>	<i>37,3%</i>	<i>1,8%</i>
Frail elderly (80+)	32311	3109	11969	17233
<i>Percentage change</i>	<i>171,6%</i>	<i>16,5%</i>	<i>54,0%</i>	<i>50,8%</i>
Source : EUROSTAT, 2004				

Projections by country

	Population ¹		Fertility ²		Life expectancy ³				Natural Increase ⁴		Net Migration ⁵		Old Age Dependency ⁶	
	2005	2050	2004	2050	Men		Women		2004	2050	2004	2050	2004	2050
					2004	2050	2004	2050						
EU25	459,5	449,8	1,5	1,6	73,7	80,5	80,4	85,6	211	-48351	1464	39710	24,5	52,8
BE	10,4	10,9	1,6	1,7	75,5	82,3	81,6	88,3	5	-405	24	897	26,1	48,1
CZ	10,2	8,9	1,2	1,5	72,4	79,7	78,8	84,1	-18	-2010	4	647	19,7	54,8
DK	5,4	5,4	1,8	1,8	75,2	80,9	79,6	83,7	6	-302	8	323	22,5	40,0
DE	82,5	74,6	1,4	1,5	76,1	82,0	81,7	86,8	-143	-17311	211	8980	26,8	55,8
EE	1,3	1,1	1,4	1,6	65,5	74,9	76,9	83,1	-5	-248	1	19	23,8	43,1
EL	11,1	10,6	1,3	1,5	76,4	80,3	81,4	85,1	-1	-2207	43	1743	26,4	58,8
ES	43,0	42,8	1,3	1,4	76,6	81,4	83,4	87,9	67	-6007	508	6235	24,6	67,5
FR⁷	60,6	65,7	1,9	1,9	76,2	82,7	83,4	89,1	219	2919	64	2823	25,2	47,9
IE	4,1	5,5	2,0	1,8	75,5	82,4	80,7	87,0	33	814	16	645	16,4	45,3
IT	58,5	52,7	1,3	1,4	77,3	83,6	83,2	88,8	-29	-11278	330	5777	28,9	66,0
CY	0,7	1,0	1,5	1,5	76,3	81,9	80,8	85,1	3	8	6	238	17,5	43,2
LV	2,3	1,9	1,3	1,6	64,9	74,3	76,2	82,5	-12	-484	-2	30	23,6	44,1
LT	3,4	2,9	1,3	1,6	66,5	75,5	77,6	83,7	-11	-606	-6	28	22,3	44,9
LU	0,5	0,6	1,7	1,8	75,0	81,6	81,4	86,7	2	63	3	131	21,0	36,1
HU	10,1	8,9	1,3	1,6	68,5	78,1	76,8	83,4	-36	-2029	15	795	22,6	48,3
MT	0,4	0,5	1,7	1,6	76,2	81,8	80,7	85,0	1	-4	3	113	19,0	40,6
NL	16,3	17,4	1,8	1,8	76,2	80,2	80,8	83,6	52	-358	21	1480	20,5	38,6
AT	8,2	8,2	1,4	1,4	76,2	83,6	82,1	87,7	1	-912	25	985	22,8	53,2
PL	38,2	33,7	1,2	1,5	70,5	79,1	78,5	84,4	-26	-5022	-28	318	18,6	51,0
PT	10,5	10,0	1,5	1,6	74,2	80,4	81,0	86,6	7	-1326	42	808	24,9	58,1
SI	2,0	1,9	1,2	1,5	72,6	79,8	80,2	85,1	-3	-390	6	287	21,4	55,6
SK	5,4	4,7	1,2	1,6	69,7	77,7	77,8	83,4	-2	-781	-2	109	16,3	50,6
FI	5,2	5,2	1,8	1,8	75,3	81,9	81,9	86,5	7	-303	6	288	23,3	46,7
SE	9,0	10,2	1,7	1,9	78,1	83,3	82,4	86,5	6	171	28	1069	26,4	40,9
UK	60,0	64,3	1,7	1,8	76,4	82,9	80,9	86,6	89	-343	139	4939	24,3	45,3

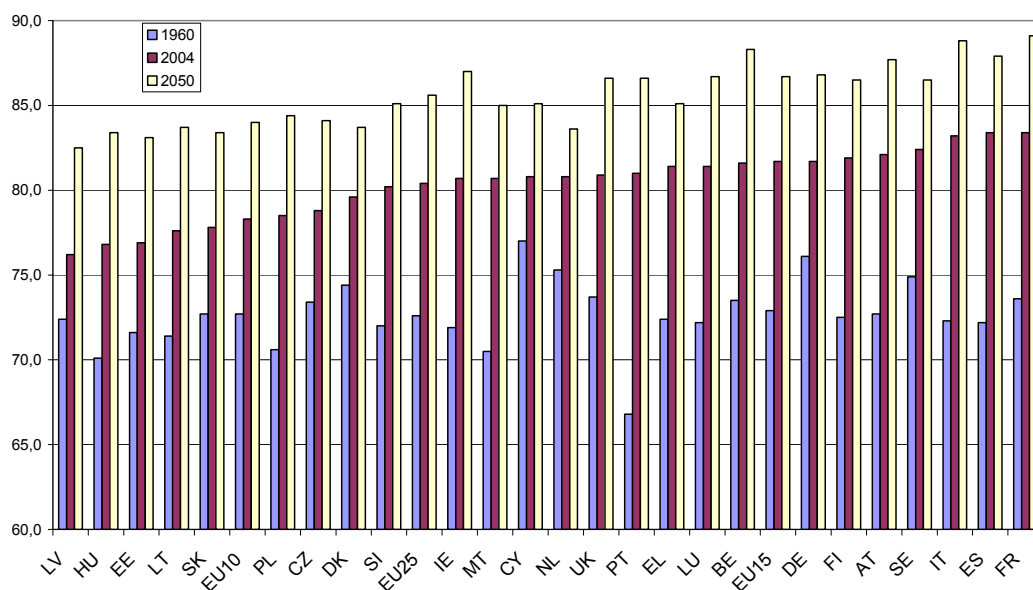
Source: EUROSTAT, 2004

Notes:

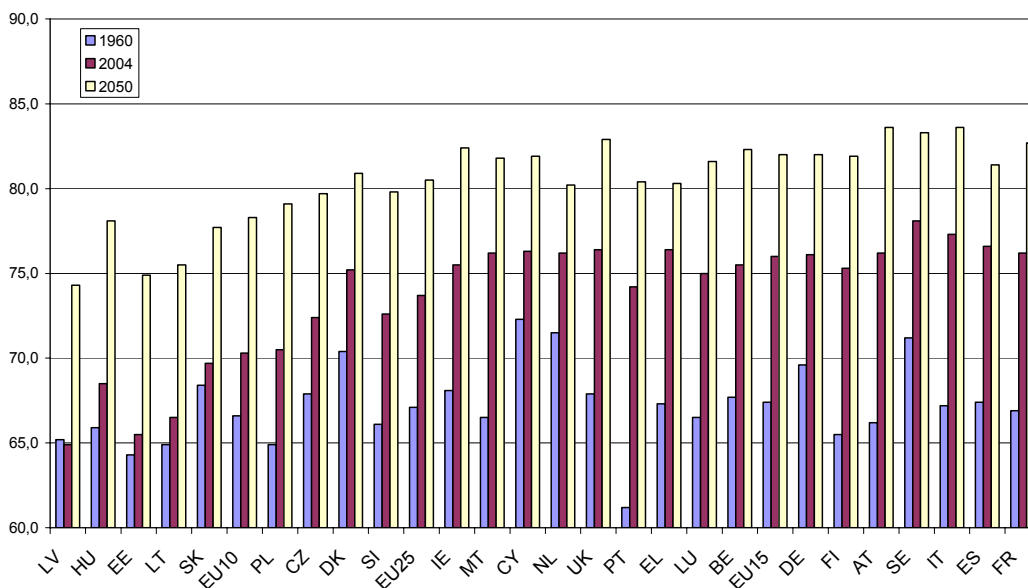
- 1 Population in million on January 1st (2050: trend scenario)
- 2 Number of children per woman (2004: estimate; 2050: trend scenario)
- 3 Life expectancy at birth in years (2050: trend scenario)
- 4 Difference between the number of live births and the number of deaths (2004: estimated annual Flow, 2050: cumulative net migration between 2004 and 2050)
- 5 Estimation of net migration in thousands (2004: estimated annual flow, 2050: cumulative net migration between 2004 and 2050)
- 6 Number of people aged 65+ as percentage of people aged 15-64 (2050: trend scenario)
- 7 France: Metropolitan France (excluding overseas territories)

Life expectancy at birth

Life Expectancy 1960-2050, Females

Life Expectancy 1960-2050, Males

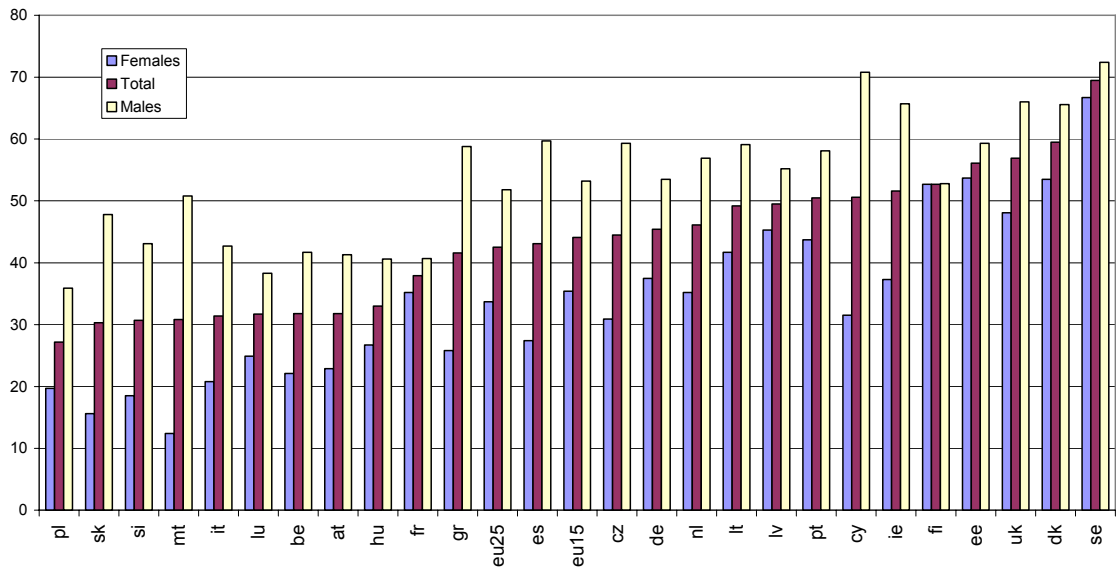

Source: Eurostat 2004 Demographic Projections (Baseline scenario)

Employment rate of older workers

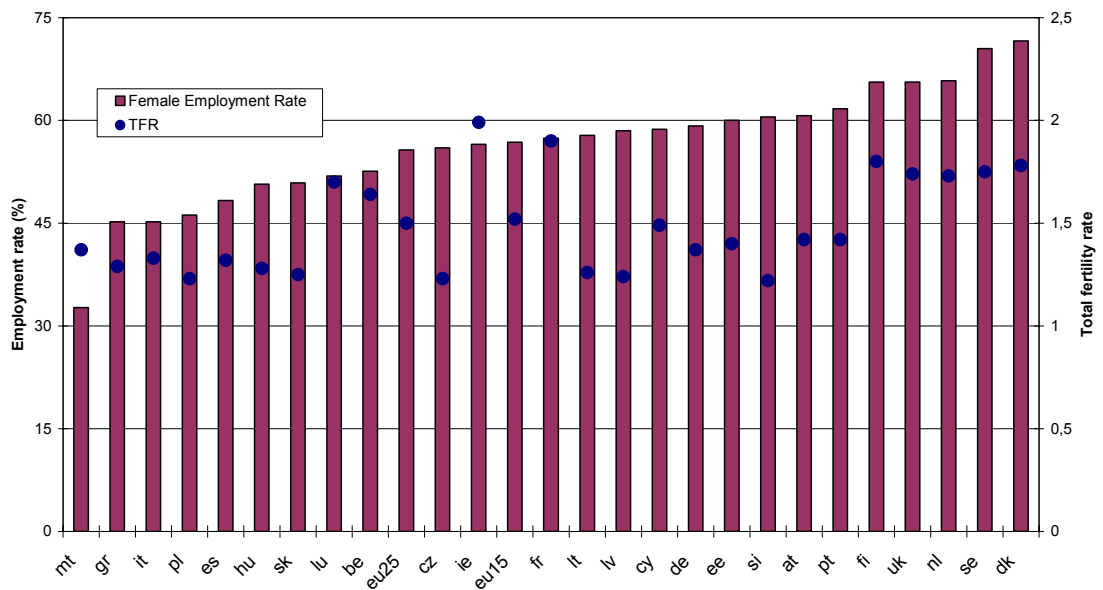
Employment Rate of Older Workers, 55-64 Years (2005)

Source: Eurostat, Labour Force Survey

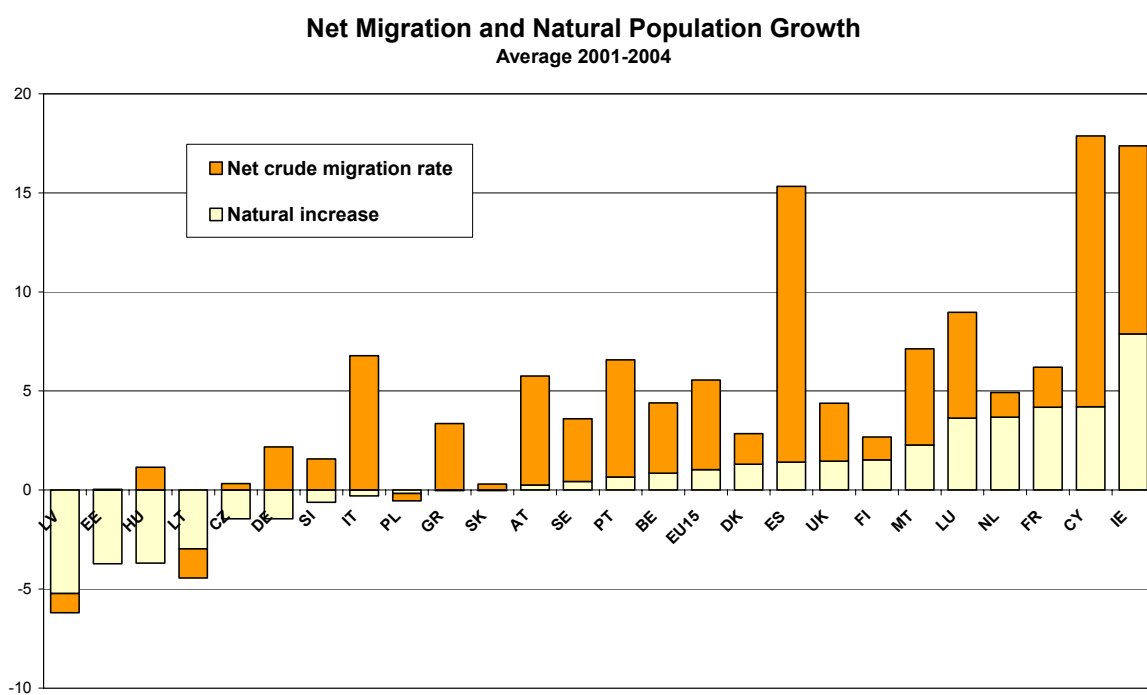
Fertility and female employment rates

Female Employment Rates (15-64) and Total Fertility Rates 2004

Source: Eurostat, Labour Force Survey and National data

Net migration rate vs. natural population growth

Source: Eurostat. Figures exclude intra-EU flows and comprise regularisations of previously undeclared migrants